

door Norbert HOSTYN

Tot aan de Eerste Wereldoorlog kende het artistiek Oostende slechts een uiterst gebrekkig tentoonstellingsleven. Dit stond sterk in tegenstelling tot steden als Antwerpen, Brugge, Brussel en Gent.

De enkele goed bedoelde initiatieven die in de jaren van de zogenaamde "Belle-Époque" genomen werden konden geen van allen lang standhouden.

Deze initiatieven waren achtereenvolgens :

1. De stichting van de "Cercle des Beaux-Arts d'Ostende" in januari 1894, onder impuls van ondermeer de kunstschilders James ENSOR, Emile SPILLIAERT, Henri PERMEKE en de architect Antoine DUJARDIN. Deze cercle richtte in 1894 en 1895 zomersalons in te Oostende. Daarna werd het initiatief stopgezet, o.a. wegens geldgebrek, en de cercle stierf een stille dood (1).
2. De stichting van "Ostende - Centre-d'Art", in de schoot van het Oostends Kursaal, en dit onder impuls van o.m. Georges MARQUET, Edmond PICARD, Geo DAVELUY e.a. De bedoeling was om via tal van concerten, theatervoorstellingen, boekenbeurzen, kunsttentoonstellingen en voordrachten, van Oostende werkelijk een kunst-centrum te maken. De kunstenaars Robert PICARD en Guillaume VAN STRYDONCK waren de comitéleden van de vereniging belast met de sectie kunsttentoonstellingen (1). In 1905, 1906 en 1907 richtten ze belangrijke kunsttentoonstellingen in in het Kursaal. Het puik van de toenmalige Belgische kunstenaarswereld deed eraan mee : CLAUD, DE GROUX, DELVILLE, ENSOR, KHNOFF, LAMBEAUX, LAERMANS, LEMMEN, OLEFFE, PERMEKE (vader en zoon), VAN STRYDONCK en vele anderen. Elk salon kreeg een royaal geïllustreerde catalogus mee.
3. De tentoonstellingen in het Museum voor Schone Kunsten in het Stadhuis. Deze bleven beperkt tot kleinere groepsalons n.a.v. Pasen, Pinksteren of Kerstmis en waren blijkbaar voorbehouden aan kunstschilder-conservator Henri PERMEKE en enkele van zijn vrienden-kunstenaars.
4. De stichting van de "Cercle Artistique d'Ostende", onder impuls van Jan DE CLERCK, in november 1908. Deze kring bracht de meer locale kunstenaars samen en had als één van de voornaamste doelstellingen door samenwerking, betere expositievoorwaarden af te dwingen in de stad, het Kursaal vooral. Waren lid : Jan en Oscar DE CLERCK, Louis en Pierre-Nicolas BOEL, Oscar CORNU, Maurice DESFORGES, Karel DE KESEL, Madeleine DE PAPE, Eugène-Achille GERBOSCH, Louis ROYON, Emile SPILLIAERT, Michel en Octave VAN CUYCK en ook nog Jef DE BRÖCK. Later kwamen daar nog heel wat anderen bij. De kring richtte ook voordrachtavonden in. Ze slaagden erin enkele tentoonstellingen op te zetten. De kwaliteit daarvan steeg met de jaren. Na 1918 zou de kring helaas nooit meer haar vooroorlogs élan terugvinden. Ze bleef actief tot in de vijftiger jaren maar was in feite onbeduidend.

* * *

Kunstenaars die individueel wensten te exposeren zagen zich genoodzaakt dit te doen in de hall van een of ander luxe-hotel : het

"Grand Hotel Fontaine" in de Langestraat, of de "Splendid" op de Zeedijk bijvoorbeeld. Heel uitzonderlijk kon dat in het Stadhuis. ENSOR b.v., had expositiemogelijkheden in het restaurant van het Kursaal in de tachtiger jaren, maar verkocht er niets.

Individueel exposeren was echter een relatief nieuw fenomeen dat pas na 1918 ten volle mode zou worden bij ons.

In het interbellum gebeurde dat dan in hotels, maar ook in lokalen van het dagblad "Le Carillon", in de "Cercle Littéraire d'Ostende" (Stadhuis), in het Kursaal (voor wie het zich kon permitteren) en, vooral, in de Galerij "STUDIO".

* * *

Wellicht was het in 1929 of kort daarvoor dat de Galerij "Studio" haar bestaan begon. De "Studio" was gelegen in het pand, Adolf Buylstraat 36 (2). Deze straat was toen reeds één van de drukste winkelstraten van de stad.

Eigenares van de galerij was de ongehuwde, kunstminnende middenstandsvrouw Blanche HERTOGE.

Blanche HERTOGE werd op 10 november 1884 te Brugge geboren als dochter van Désiré-Alphonse HERTOGE en Marie-Josèphe SPECKENS. Haar hoofdactiviteit was een kleinhandel in damesartikelen, vandaar haar bijnaam "Madame Pantalon".

Blanche had een zuster Clementina (° Brugge 11 augustus 1883) die gehuwd was met kunstschilder Armand DELWAIDE (° Brugge, 1887 - + Oostende, 1955 (3).

Blanche HERTOGE overleed in haar woning, Hendrik Serruyslaan 14a, op 5 december 1951 (4).

In zijn voorwoord tot de expositie "Marines" (Galerij "Studio", 2-21 juli 1931 roemde ENSOR Blanche HERTOGE aldus :

"Et je loue à bon escient toutes les qualités de Mlle Blanche Hertoge la directrice ardente et inlassable du "Studio" d'Ostende. L'aimable organisatrice donne son coeur, ses mains et son temps aux exposants; son studio est un endroit charmant, un refuge captivant, cher aux artistes de tous les temps".

De "Studio" was op de eerste plaats de galerij van James ENSOR, van wie Blanche HERTOGE een groot bewonderaarster was.

Doorlopend waren er werken van de toen al oude meester tentoongesteld, tevens te koop gesteld.

ENSOR had er ook nog enkele individuele tentoonstellingen, en hij deed ook mee aan heel wat groepssalons rondom de meest uiteenlopende picturale thema's.

Voor vele catalogi-brochures van andere exposanten schreef hij voorwoordjes in zijn eigen, rijke, pittige schrijfstijl. Oudere Oostendenaars herinneren zich nog dat ENSOR heel vaak in de galerij zat, er "salon" hield als het ware.

* * *

Algauw vervulde de "Studio" zowat de rol van spil in het kunstleven van het tussenoorlogse Oostende : een rol die te vergelijken was met bijvoorbeeld die van de Galerijen "Boussoule" of "Manteau" respectievelijk te Antwerpen en te Brussel.

Aan de "Studio" was ook een soort kunstkring verbonden waartoe de meeste Oostendse kunstenaars behoorden, alsook een hele reeks

schilders die heel veel te Oostende kwamen : J. ENSOR, E.A. GERBOSCH, A. MOUCQUÉ, D. LEDEL, G. TEYGEMAN, J. RYCKOORT, D. THULLIEZ, A. SCHYRGENS, G. LEYS, E. WILKIN, A. CARROEN, A. DELWAIDE, L. DE SELLIERE e.v.a.

Men werd lid van de kunstkring "Studio" door het betalen van een jaarlijkse bijdrage. In 1936 bedroeg dit 50 ₣.

Verder ontving de kring subsidie van de Stad Oostende. Uit brieven van het secretariaat van de kring, weten we dat dit in 1937 en 1938 telkens 2.000 ₣ was.

* * *

Naast Blanche HERTOGE is ook de figuur van Ernest DE TAYE (1890-1974) van groot belang in betrekking tot de "Studio". E. DE TAEYE, militair van beroep, was lange tijd secretaris van de kunstkring en was het raderwerk achter vele exposities.

Kunstschilder-criticus Antoine SCHYRGENS schreef als volgt over hem in zijn memoires :

"Le major De Taeye, alors commandant au 3e de Ligne, présidait aux destinées du Studio, qui connut sous son égide un essor nouveau, grâce aussi à l'impulsion donnée par Blanche Hertoge.

Il connaissait tous ces artistes qu'il rassemblait régulièrement par des expositions.

Il était le pilier contre lequel on s'appuyait et venaient se buter les petites controverses entre artistes, qui se dissipaient au contact de sa bienveillante autorité.

Les anciens de 14-18, lui disaient "Mon Commandant", ce qui marquait mieux encore l'aide bénévole qu'il apportait, à ceux qui furent de la grande épopée.

Mais le grand vent du large, cette vie de liberté et d'indépendance que nous vivions au bord de notre mer de Flandre, produisaient sur nos esprits si peu en révolte, les plus heureux effets.

Le major De Taeye, avait fini par se faire au comportement des artistes Ostendais, pas tellement différents des autres, si ce n'est par cet esprit frondeur, sans méchanceté et une obstination dans le travail, qui fut la qualité maîtresse de leur grand modèle, Ensor" (5).

DE TAEYE bleef verder tot het einde van zijn leven één van de culturele voortrekkers van de stad : als bestuurslid van de Kunst-academie, als medestichter en voorzitter van de Heemkring "De Plate", als lid van de postzegelkring, enz.

---

(1) N. HOSTYN, De Cercle des Beaux-Arts d'Ostende. Een Oostends kunstinitiatief uit de "Belle-Époque", in Ostendiana V, Oostende, 1986, p. 177 e.v.

(2) Momenteel de kledingszaak VANDAELE.

(3) cf. Nationaal Biografisch Woordenboek.

(4) In "De Zeewacht" en "Le Courrier du Littoral" vonden we korte, algemene necrologieën over haar terug.

(5) A. SCHYRGENS, Le monde inconnu des artistes, Dinant, 1975.

(vervolgt)